

Politikada yeni kavramlar ya da araçlar

DEM'in Türkiye demokrasisine katkıları ya da katmaya çalıştığı Türkiye için yeni kavramların her biri üzerinde ayrı ve geniş tartışmaların yapılmasının, demokrasi tarihi incelemeleri bakımından çok yararlı olacağını düşünüyorum.

Akın Atauz

03/02/2024

Geçtiğimiz bir-kaç hafta içinde, sosyal demokrat partilerin ücretsiz kamusal taşımacılık-ulaşım ya da çok dinamik yerel toplumsal gereksinimleri karşılayabilecek buluşma noktaları veya modern anlamıyla kütüphaneler/ bilgi merkezleri üzerine politika geliştirmesi ihtiyacından bahsetmiştim. Geçen hafta da **İstanbul** için **Murat Kurum**'un hazırladığı programın temel karakteristiklerine ve direngen toplumsal taleplerin, en muhafazakar/ tutucu politik partileri bile nasıl etkilendiklerine (ya da nasıl etkilenmiş gibi göründüklerine) [değınmiştık](#).

Bu defa, yerel yönetim seçimleri öncesinde, adını sürekli değiştirerek yaşamaya çalışan, eski adı **Yeşil Sol Parti** olup bugünlerdeki adı **DEM** olan politik partinin arayışlarını tartışalım. DEM'in **Türkiye** demokrasisine katkıları ya da katmaya çalıştığı (Türkiye için) yeni kavramların her biri üzerinde ayrı ve geniş tartışmaların yapılmasının, demokrasi tarihi incelemeleri bakımından çok yararlı olacağını düşünüyorum.

Ancak şimdilik son bir-kaç seçim döneminde yoğun olarak tartışmaya açılmış ve uygulanmaya başlanmış bir-kaç politik kavramdan bahsederek 31 Mart yerel yönetim seçimleri sırasında ortaya çıkan ve uygulanmaya başlayan iki kavramı ("ön seçim" ve "kentsel uzlaş") biraz daha ayrıntılı ele almaya çalışalım.

Milliyetçilik yerine ayrımcılık

İzleyebildiğim kadarıyla DEM'in Türkiye politik yaşamına yaptığı en büyük katkılar arasında "eş-başkanlık" ve "kadın"/ feminizm sorununa yaklaşım/ kadın erkek toplumsal cinsiyet eşitliğine verdiği içten katkı ve uygulama pratikleri örnek olarak gösterilebilir.

Ancak bütün bunlardan önce çok daha önemli olduğunu düşündüğüm, buna karşılık son derece gerilimli ve tartışmalı bir konu olan "milliyetçilik" sorununa yaklaşımında "yeni" olan yön üzerinde hiç durmadan geçemeyiz. Bu tartışma çok kapsamlı ve çok fazla boyutu olan, tarihsel olarak da derinleşen bir sorun ve bir-kaç paragraf, böylesine güncel ve ateşli bir konu karşısında, çok kaba bir eskizin ilk denemeleri olmaktan öteye geçemez. Yine de deneyelim:

DEM'in, Türk milliyetçiliğinin (milliyetçiliklerinin) son derece radikal ideolojisinin ve pratiklerinin doğal karşılanmasına alışılmış bir atmosferde milliyetçiliğe değil, "ayrımcılık" kavramına verdiği ağırlığı not etmek zorundayız. DEM (ve daha önceki adlar altındaki bütün öncüller), milliyetçiliklerin kendisinden çok her alan için ayrımcılıkların olumsuzluğundan ve milliyetçilikler arasında hiyerarşik bir ayırım yapılmasının yanlışlığından doğru kuruyor tartışma stratejisini. İktidar milliyetçilikleri ile azınlık milliyetçiliklerinin çatışmasından çok, hiyerarşik olmayan, ayrımcılık yapmayan ve eşitlikçi-demokratik temel mekanizmaların uzlaşmış bir anayasa çerçevesinde işleyişinin tartışılmasını yeğliyor.

Eğer yerel yönetimlerde (kent ya da bölge coğrafyalarında) seçimle iş başına gelmişse, uygulama pratikleri geliştirerek bunu göstermek istiyor. Diyelim ki, **Diyarbakır**'ın bir mahallesinde **Fatsa**'da olduğu gibi katılımcı bir demokrasinin aşağıdan doğru kurulması arayışının hemen "milliyetçilik" parantezine almadan, Türkiye'nin bütün yerel yönetimleri bakımından nasıl örnek olabileceğini tartışmaya açmak istiyor. Ancak, yukarda da belirtildiği gibi bugün sadece yaklaşımın Türkiye için yeni olan niteliğine işaret ederek geçeceğiz ve "milliyetçilik" konusundaki tutum ve politik konumlanış üzerinde daha fazla duramayacağız.

Ön seçim: Neden ve nasıl?

Bu küçük yazı daha çok, önümüzdeki seçimden önce ortaya çıkan iki “yeni” kavram üzerinde durmak istiyor: “Ön seçim” ve “yerel uzlaş”. Gerçi bu kavramların hiçbir yeni de değil orijinal de değil. Dünyanın birçok ülkesinde farklı biçimlerde tartışılmış, uygulanmış ve olgunlaştırılmış kavramlar. Tıpkı daha önce bahsettiğimiz “eş başkanlık” ve “kadın”/ toplumsal cinsiyet eşitliği konuları gibi...

Burada “yeni” olan, bu kavramların Türkiye coğrafyasında bir politik parti tarafından programlaştırılması ve yerel farklılaşmaları da dikkate alarak bu ülkenin insanlarıyla birlikte uygulanması deneyimleri. Ancak hemen belirtmeliyiz ki, DEM bu kavramlarla ve bu kavramların politik teorideki yeri/ gelişmesi ve çeşitlenerek olgunlaşması vb. gibi yönlerle pek ilgilenmiyor gibi görünüyor. Kuramı, bu seçimde kullanılmasının elverişli olacağını düşündüğü bir araç gibi ele alıyor ve uygulayarak diyelim ki yüzlerce yerleşim yerinde, binlerce adayın isimi belirlerken kullanıyor.

Ancak “ön seçim” böylesine basit ve akla geldiğinde dolaptan alıp-kullanmakla yetinebileceğimiz bir araca indirgenebilir mi? DEM neden “ön seçim” yapmayı seçiyor? Nasıl uyguluyor? Uygulama yöntemi nasıl belirlendi ve uygulamanın politik anlamı, sonuçları ne kadar tartışıldı? Bu uygulamayı Türkiye’nin bugünkü politik ortamında gerçekleştiren DEM, uygulamasıyla Türkiye’nin diğer politik partilerine ve seçme haklarını kullanacak bütün topluma bir şeyler anlatmak/ göstermek istemiyor mu? Burada Türkiye’deki demokrasinin gelişiminde, toplumun yapacağı politik yeğlemelerin yönetişimi bakımından “yeni” bir arayış, söz konusu mu?

Bu soru, Türkiye’de politik alan ile ilgilenen herkes için, önemli bir soru değil mi? Türkiye’deki politik partilerin tepesindeki bir despotun veya oligarşik bir grubun, gelecekteki uygulayıcıların/ yöneticilerin kim olacağını belirlemesiyle yerel toplumun kendi yöneticisini seçmesi arasındaki farkın üzerinde neden durmuyoruz? Türkiye’deki

demokrasinin gelişimi bakımından asıl önemsememiz gereken uzun erimli yararın neden farkında değil gibi davranıyoruz?

Ön seçim, ABD demokrasisinin temel bileşenlerinden biri. Nasıl uygulanıyor ve sonuçları (çoğu kez bütün dünya halkları, özellikle eski sömürgeler dahil) toplumlar açısından ne anlama geliyor? Türkiye, kendi demokrasi tarihinde, bu uygulamayı nasıl ele aldı ve uygulamadan neden hızla vaz geçti? DEM'in bu konudaki yaklaşımı ve denemek istediği yöntem yerel topluma nasıl uyarlanıyor? Kazanımları ve sorunları neler? Eğer bunlar üzerinde duramayacaksak bu kavramın uygulanmasından beklenen yarar da son derece sığ ve yetersiz olmayacak mı? Demokrasinin gelişimine gerçekten bir katkı sunabilecek mi?

Kentsel uzlaşının kriterleri

Benzer soruları “kentsel-uzlaş” kavramı için de geliştirebiliriz. Aslında eğer DEM sadece önümüzdeki seçimin sonuçlarına bakmıyor ve daha uzun erimli olarak Türkiye’deki demokratik ortamın ve davranış biçimlerin gelişmesine katkıda bulunmak istiyorsa, kavramı pratik bir araç olarak kullanımının yanı sıra anlam ve demokrasinin geleceği bakımından beklenen olası yararlar açısından da tartışması gerekmez mi?

Gündelik haber kaynaklarına bakacak olursak, kentsel uzlaş “ben aday çıkartmazsam, sen bana ne vereceksin?” pazarlığından öteye, alışılmadık ve ufuk açıcı bir politik araç gibi görünüyor mu? “Kentsel uzlaş” kavramının içeriğini başka türlü oluşturmak için içten ve yapıcı bir çaba gösterebilirsek Türkiye’de demokrasinin gelişimine katkısı olabilir. Uzlaşmanın sığ bir ödünleşmeler dengesi arayışının ötesinde, farklı olanlar

arasında birlikte bir gelecek arayışına dönüşebilecek yöntemsel deneyim olmasını sağlayamaz mıyız?

İçinde bulunduğumuz yer/ kent ne durumda? Nasıl yaşıyoruz hep birlikte ve farklılıklarımızı koruduğumuz halde beraberliğimizi daha değerli/ daha nitelikli hale getirip bütün taraflar için daha elverişli bir gelecek kurabilir miyiz? İçtiğimiz su ve soluduğumuz hava daha temiz olabilir mi? Sorunlar nedir ve sorunlara bugünün son derece gerilimli ve kutuplaşmış ortamında nasıl yaklaşacağız? Her şeye rağmen bu arayış içinde geliştireceğimiz yeni düşünceler ve yaratıcı politikalar çok değerli olmayacak mı?

Her şeyden öteye asıl politik olan bu değil mi? Eğer politik olanı, sadece politikacı isimlerini belirlemek, onun sandıktan çıkabilmesi için yapılması gerekenleri ödünsüz yapmak ve bunun için çatışmacı bir gerilime hazır olmaktan öte bir çaba olarak görüyorsak, asıl tartışmamız gereken, bu uzun erimli demokratik beklentiler ve idealler değil mi?

Akın Atauz